

ד: תוס' ישנים

יצאות השבת פרק ראשון שבת

מסורת הש"ס

16) לקמן (ד. ט. ז.) וכן נ"ל לשיטת ר"י ד"ה ט"ז
לפי ע"פ ישיב"ל (ד. ט"ז) וכן נ"ל
ד"ה ט"ז וכן נ"ל לשיטת ר"י ד"ה ט"ז
17) לקמן (ד. ט. ז.) וכן נ"ל לשיטת ר"י ד"ה ט"ז
18) לקמן (ד. ט. ז.) וכן נ"ל לשיטת ר"י ד"ה ט"ז

רבינו חננאל

ורחוק דילמא הנחה ע"ג
מקום ד' לא בעי אבל
עקרה ע"ג מקום ד' בעי
דוא לא שמעין ליה לר'
עקבה מהא מחניותן אלא
במחנה בלבד. אלא אמר רב
יוסף ר' הו' היא רב ונחת.

בכורך י' דלית למעלה מי' לוא אור ר"ה הוא אלף אור מקום
פטור הוא ואפי' קלוטה לכת: וזרק ממושיט. דליתו במושיט מרה"י
לרה"י דרך ר"ה אפי' למעלה מי' קיימא לן ב' הורקס) דמיב דליף
את הקרשים מו' לזו וכן רה"י וביניהם
ר"ה ולא היו זורקים אותן שלא יתקללו:
ודילמא הנחה הוא דלא בעי. מדקתני

ר"ע מחייב אבל עקירה בעי מעל גבי
מקום ד' מדלא קתני ר"ע מחייב
שמיס אחת משום הולאה ואחת משום
הכנסה: וזק. מר"ה מתחלת ד' לסקף
ד' ונח' ע"ג ז'. כל עץ היוצא מן הכותל
קרי ז': רבי מחייב. אלמא דלא בעי
הנחה על מקום ד': שדי נופו כתר
עיקרו. והו' כמותה כר"ה על מקום
ד' דעיקר מחייב ליה לנפ'. מחייב סיה
ר' שמיס. דהוי כאלו נח כרה"י וחור
ועיקר משום והכניס לרה"י. אלמא לא
עקירה בעי ולא הנחה בעי ע"ג מקום ד':
מקורה

יוסף הא מני רבי היא הי רבי אילימא הא ר' דתניא ז' זרק ונח ע"ג ז' כל שהוא
רבי מחייב וחכמים פוטרין התם כדבעי' למימר לקמן כדאביי ב' דאמר אביי הבא
באילן העומד ברה"י ונופו נוטה לרה"י וזרק ונח אנופו דר' סבר אמרי' וישרי נופו
בחר עיקרו ורבנן סברי לא אמרי' שדי נופו כתר עיקרו אלא הא ר' דתניא זרק
מרה"י לרה"י ורה"י באמצע ע"ג מ' מחייב וחכמים פוטרין ואמר רב יהודה אמר
שמואל ר' מחייב היה ר' שתיים אחת משום הוצאה ואחת משום הכנסה אילמא לא בעי
עקירה ולא הנחה ע"ג מקום ד' על ד' הא איתמר עלה רב ושמואל דאמרי תרווייהו
לא

ר"א בעיא הא עקירה בעיא. פירש"י דייק מדלא מחייב ז' אחת משום הולאה ואחת משום הכנסה וקשה (דילמא הא דלא מחייב
ז' משום דלא מחייב חמולה במקום אב ועוד דבסמוך קאמר רב יהודה מחייב היה רבי ז' אע"ג דקתני סתם רבי מחייב הי"ל לר"ע מניל
דלא מחייב שתיים ונראה לפרש דפריך הא עקירה בעיא דילפינן ממשכן שהיו נוטלין מחיבתן שהיו כהן ארבע על ארבע ונחתין ליד עושי
ההולאה ופי' מה שפירשתי לעיל דדרשין מאל ילא איש ממקומו אתי נמי שפיר דבעיקרה מיירי: אלא א"ר יוסף ב' קשה לרשב"א
מה לריבין רבה ורב יוסף להעמיד המשנה כפגמים והא סבירא להו ב"ב דעירובין (ד' טז. וטז) דמתשנתו משויא ליה מקום דקאמר התם
רב יוסף השתיין ורב חייב טעמא ופריך והא בעינן מקום ד' וליכא ומשני מתשנתו משויא ליה מקום ד' לא מינחא הכי הא דאמר רבה זרק
בפי כלב או בפי כבשן חייב וכו' ומי' ר"ת דהא דאמר מתשנתו משויא ליה מקום היינו היכא דלא ניחא ל' בעינן אחר אלף בעינן זה כמו משתיין
וקם שאינו יכול להשתין או לרוק בעינן אחר וכן זרק בפי כלב שרצונו שאלתו הכלב או שירדוף העץ בכבשן וכו' התם נ"ל דלא בעי כלב דנח
ההולאה דאין כוונתו להכ אכל הכא אינו חושש אם מקבל בידו או בכלי אחר והא דאמר לקמן (ד' טז.) ה"א היכא דאשכח לידו אג"כ
דניחא ליה שיקבלנו ע"כ כמו בידו היינו משום דקאמר דידו של אדם חשונה לו כד' על ד' אכל בשאר דברים לא משוי ליה מתשנתו
אלא היכא דלא ניחא ליה ע"כ: זרק ונח ע"ג ז' וז' ב' שהוא ר' מחייב. וז"ל אחתי תקשה לך דילמא הנחה הוא דלא בעיא הא עקירה
בעיא וי"ל דנלוא הכי פריך שפיר אבל קשה לפסרים דגריס לקמן בהזווק (ד' טז.) על מילתא דרב יהודה דאמר בסמוך מחייב היה רבי
שתיים ויבין רב חסדא וקא קשיא ליה למימרא דמחייב רבי חמולה במקום אב וכו' א"ל רב יוסף מר אדר' ממני לא אדר' קשיא ליה אג
אדר' יהודה ממניין לה לרבי ר"י דאמר חייב ז' אכל לר' לא מחייב ז' דלא מחייב ר' חמולה במקום אב אם כן מה תיסק רב יוסף הא
מני ר' הוא אחתי תקשה דילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי וי"ל דסבר רב יוסף דדוקא חמולה דר"ע דליכא הנחה כלל איכא
למיסרך הא עקירה בעי אכל אר' דבעי הנחה ע"ג ז' כל שהוא ה"ה דלעקירה כניחא בכל שהוא ומיניה לה"ש במקום לית ליה סברא דרב
יוסף דפריך ארבי זרע דילמא אחרים בעו עקירת מקום ד' ולא כניחא בכל שהוא כמו בהנחה ולר"ת נראה דגרסין בהזווק יבין רב יוסף וקא
קשיא ליה א"ל רב חסדא וקא קשיא ליה למימרא דמחייב רבי חמולה במקום אב וכו' א"ל רב יוסף מר אדר' ממני לא אדר' קשיא ליה אג
דקשיא ליה לרב יוסף בהזווק (טז:) דרבי לא מחייב חמולה במקום אב דמניא ר' אומר דברים הדברים אלה הדברים וכגירסת ר"ת
נראה דלהווא גירסת דמתני רב יוסף מילתא דרב יהודה דמחייב ז' ארבי יהודה קשה דרב יוסף אדרב יוסף דהתם אומר בהדיא רבה
ורב יוסף דאמרי תרווייהו לא מחייב ר"י אלף אחת יש לדחות דרב יוסף משמי' דרב יהודה קאמר ז' אורב יהודה מחייב שתיים וליה
לא סבירא ליה: ב' א"ל ר' העובד ברה"י ונופו נוטה לרה"י א"ר ר' יוסף מר אדר' ממני לא אדר' קשיא ליה אג
ברה"י יש בעיקרו ד' דרבי סבר שדי נופו כתר עיקרו וחשיבא מקום ד' ורבנן סברי לא אמרינן שדי נופו כתר עיקרו ולא הו' מקום ד'
דברה"י נמי סברא שמעתי דבעינן מקום ד' על ד' מדאמר בסמוך הני טרסקל שבידו הא מינח כרה"י משמע דברה"י נמי מהדרין
לאשכוחי מקום ארבע אלף נקט כה"ג משום דמילתא דלמי איתמר כפרקין אמילתא דרב חסדא דאמר נעץ קנה כרה"י חרק ונח על
גביו אפילו גזוה מאה אמה חייב ופריך לימא דרב חסדא דאמר כרבי ומשני דברה"י כ"ע לא פליגי כרב חסדא והכא בלילן העומד
ברה"י ונופו נוטה לרה"י ומיירי אפילו אין בעיקרו ד' דרבי סבר שדי נופו כתר עיקרו דהו"א כרה"י מחייב אע"ג דלא הו' מקום ד' כרב
חסדא ורבנן סברי לא אמרינן שדי נופו כתר עיקרו אבל קשה אמאי לא משני אבין לקמן בלילן העומד כולו כרה"י יש בעיקרו ד' דרבי
סבר שדי נופו כ' ותשיב מקום ד' ולרבנן לא הו' מקום ד' דברה"י מודה רב חסדא דבעינן מקום ד' דברה"י דווקא קאמר רב חסדא
דמשמע לקמן דקאמר גרשות היחיד כולי עלמא לא פליגי כרב חסדא ויש לומר דברה"י לא מני לאוקמי דאי הנוף למטה מג' לא הו'
פטור רבנן אע"ג דליכא ד' דכארעא סמיכתא היא ולי' למעלה מג' לא הו' מקום ד' דברה"י ר' דכרמלית היא אם רכב ארבע או מקום פטור
אם אינו רכב ד' ולרשב"א נראה דגרשות הרבים נמי משכחת לה למימר שדי נופו כתר עיקרו כגון שעיקרו פחות משלשה או גזוה ט'
ורבים מתפסים עליו דהו' רה"י ונופו עולה למעלה מג' דלרבי הו' נוף רשות הרבים שדינן ליה כתר עיקרו כי היכי שדינן ליה כתר עיקרו
לשיא רה"י ולרבנן לא הו' כרה"י והא דלא מוקי ליה אבין הכי (משום דרב חסדא לא בעי מקום ד' גס גרשות הרבים דמ"ש רב חסדא
נקט רשות היחיד משום דבעי לאשמעין אפילו גזוה מאה אמות משום דרה"י עולה עד לרקיע ואידי דנקט איהו רשות היחיד נקט נמי
במר רבי כרה"י כ"ע לא פליגי כ' ולמיא דמוקי לה אבין לקמן בלילן העומד כרבי חסדא הא דנקט ז' כל שהוא דהא אפי' כרובב ד' נמי פליגי
אומר רשב"א דנקט כל שהוא משום למעלה מי' דאי הו' רכב ד' הו' רה"י ולא הו' פטור רבנן (א) א"ל ר' יוסף גדיים בוקעין תחתיו אי סברי כר' יוסף
ב' יהודה בהזווק (לקמן ד' קא.) ואין נראה לר"י דמשמע דמשום רבותא דר' נקט לא ואומר ר"י דאי הו' נקט ז' סתמא הו' סלקא דעתך
דמיירי כרובב ארבע ועטמא דר' לאו משום שדי נופו כתר עיקרו אלא ה"א דסבר כרבי יוסף כר"י דנעץ קנה כרה"י ונראשו ערסקל להכי
נקט כל שהוא לאשמעין דטעמא דרבי משום שדי נופו כ' ורש"י שפירש סלון משום שדי נופו כתר עיקרו והו' כמותה כרשות הרבים ע"ג
מקום ד' שאי אפשר להעמידה דאי למטה מג' לא בעי רכב ד' לר"ע ולמעלה מג' לא הו' רה"י אם לא נעמיד בדבילה שמה וטח כלל הנוף:
א)

דיוטא אחת דר"ע סבר ילפי' זורק ממושיט ורבנן סברי לא ילפינן
אלף דרבה לא חש לפרש כל הבעיות ועוד אומר ר"י דהא דקאמר
הש"ס אכל למטה מעשרה ד"ה חייב דאמרינן קלוטה כמי שהונחה
היינו לרבנן אבל לר"ע קלוטה לאו כמי שהונחה דמיא ומחייב משום
דילפינן זורק ממושיט דאי סבר כמי
שהונחה דמיא (א) אלף הוה מני למילף
זורק ממושיט דהא לא דמיא כלל דיון
דכמי שהונחה דמיא הו' (זורק למעלה
מעשר') חוקק מרה"י למקום פטור
למורא דפשוטו לרה"י ולא דמי כלל
למושיט שהוא מרה"י לרה"י ורה"י
באמצע אלמא ע"כ כיון דסבר ילפינן
זורק ממושיט סבר קלוטה לאו כמי
שהונחה דמיא והשתא אחי שפיר דפריך
למטה מג' ד"ה חייב דילפינן זורק
ממושיט דלר"ע לא מני למילף כיון
דסבר כמי שהונחה דמיא וכן משמע
קלת דהא רב חסדא בעי נמי בהזווק
(לקמן ד' טז.) כמו רבה דהכל ואי הא
דקא מסיים קלוטה כמי שהונחה דמיא
קאי נמי אדר"ע היכי מני למימר לרב
חסדא דלכ"ע כמי שהונחה דמיא
ולקמן בפירוקין (ד' טז.) משמע דדוקא
ברה"י לא בעי רב חסדא הנחה ע"ג
מקום ארבעה ומיניה רשב"א פירש
בסמוך אף כרה"י לא בעי רב חסדא
מקום ד': ור"ל א"א הנחה הוא

ר"א בעיא הא עקירה בעיא. פירש"י דייק מדלא מחייב ז' אחת משום הולאה ואחת משום הכנסה וקשה (דילמא הא דלא מחייב
ז' משום דלא מחייב חמולה במקום אב ועוד דבסמוך קאמר רב יהודה מחייב היה רבי ז' אע"ג דקתני סתם רבי מחייב הי"ל לר"ע מניל
דלא מחייב שתיים ונראה לפרש דפריך הא עקירה בעיא דילפינן ממשכן שהיו נוטלין מחיבתן שהיו כהן ארבע על ארבע ונחתין ליד עושי
ההולאה ופי' מה שפירשתי לעיל דדרשין מאל ילא איש ממקומו אתי נמי שפיר דבעיקרה מיירי: אלא א"ר יוסף ב' קשה לרשב"א
מה לריבין רבה ורב יוסף להעמיד המשנה כפגמים והא סבירא להו ב"ב דעירובין (ד' טז. וטז) דמתשנתו משויא ליה מקום דקאמר התם
רב יוסף השתיין ורב חייב טעמא ופריך והא בעינן מקום ד' וליכא ומשני מתשנתו משויא ליה מקום ד' לא מינחא הכי הא דאמר רבה זרק
בפי כלב או בפי כבשן חייב וכו' ומי' ר"ת דהא דאמר מתשנתו משויא ליה מקום היינו היכא דלא ניחא ל' בעינן אחר אלף בעינן זה כמו משתיין
וקם שאינו יכול להשתין או לרוק בעינן אחר וכן זרק בפי כלב שרצונו שאלתו הכלב או שירדוף העץ בכבשן וכו' התם נ"ל דלא בעי כלב דנח
ההולאה דאין כוונתו להכ אכל הכא אינו חושש אם מקבל בידו או בכלי אחר והא דאמר לקמן (ד' טז.) ה"א היכא דאשכח לידו אג"כ
דניחא ליה שיקבלנו ע"כ כמו בידו היינו משום דקאמר דידו של אדם חשונה לו כד' על ד' אכל בשאר דברים לא משוי ליה מתשנתו
אלא היכא דלא ניחא ליה ע"כ: זרק ונח ע"ג ז' וז' ב' שהוא ר' מחייב. וז"ל אחתי תקשה לך דילמא הנחה הוא דלא בעיא הא עקירה
בעיא וי"ל דנלוא הכי פריך שפיר אבל קשה לפסרים דגריס לקמן בהזווק (ד' טז.) על מילתא דרב יהודה דאמר בסמוך מחייב היה רבי
שתיים ויבין רב חסדא וקא קשיא ליה למימרא דמחייב רבי חמולה במקום אב וכו' א"ל רב יוסף מר אדר' ממני לא אדר' קשיא ליה אג
אדר' יהודה ממניין לה לרבי ר"י דאמר חייב ז' אכל לר' לא מחייב ז' דלא מחייב ר' חמולה במקום אב אם כן מה תיסק רב יוסף הא
מני ר' הוא אחתי תקשה דילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי וי"ל דסבר רב יוסף דדוקא חמולה דר"ע דליכא הנחה כלל איכא
למיסרך הא עקירה בעי אכל אר' דבעי הנחה ע"ג ז' כל שהוא ה"ה דלעקירה כניחא בכל שהוא ומיניה לה"ש במקום לית ליה סברא דרב
יוסף דפריך ארבי זרע דילמא אחרים בעו עקירת מקום ד' ולא כניחא בכל שהוא כמו בהנחה ולר"ת נראה דגרסין בהזווק יבין רב יוסף וקא
קשיא ליה א"ל רב חסדא וקא קשיא ליה למימרא דמחייב רבי חמולה במקום אב וכו' א"ל רב יוסף מר אדר' ממני לא אדר' קשיא ליה אג
דקשיא ליה לרב יוסף בהזווק (טז:) דרבי לא מחייב חמולה במקום אב דמניא ר' אומר דברים הדברים אלה הדברים וכגירסת ר"ת
נראה דלהווא גירסת דמתני רב יוסף מילתא דרב יהודה דמחייב ז' ארבי יהודה קשה דרב יוסף אדרב יוסף דהתם אומר בהדיא רבה
ורב יוסף דאמרי תרווייהו לא מחייב ר"י אלף אחת יש לדחות דרב יוסף משמי' דרב יהודה קאמר ז' אורב יהודה מחייב שתיים וליה
לא סבירא ליה: ב' א"ל ר' העובד ברה"י ונופו נוטה לרה"י א"ר ר' יוסף מר אדר' ממני לא אדר' קשיא ליה אג
ברה"י יש בעיקרו ד' דרבי סבר שדי נופו כתר עיקרו וחשיבא מקום ד' ורבנן סברי לא אמרינן שדי נופו כתר עיקרו ולא הו' מקום ד'
דברה"י נמי סברא שמעתי דבעינן מקום ד' על ד' מדאמר בסמוך הני טרסקל שבידו הא מינח כרה"י משמע דברה"י נמי מהדרין
לאשכוחי מקום ארבע אלף נקט כה"ג משום דמילתא דלמי איתמר כפרקין אמילתא דרב חסדא דאמר נעץ קנה כרה"י חרק ונח על
גביו אפילו גזוה מאה אמה חייב ופריך לימא דרב חסדא דאמר כרבי ומשני דברה"י כ"ע לא פליגי כרב חסדא והכא בלילן העומד
ברה"י ונופו נוטה לרה"י ומיירי אפילו אין בעיקרו ד' דרבי סבר שדי נופו כתר עיקרו דהו"א כרה"י מחייב אע"ג דלא הו' מקום ד' כרב
חסדא ורבנן סברי לא אמרינן שדי נופו כתר עיקרו אבל קשה אמאי לא משני אבין לקמן בלילן העומד כולו כרה"י יש בעיקרו ד' דרבי
סבר שדי נופו כ' ותשיב מקום ד' ולרבנן לא הו' מקום ד' דברה"י מודה רב חסדא דבעינן מקום ד' דברה"י דווקא קאמר רב חסדא
דמשמע לקמן דקאמר גרשות היחיד כולי עלמא לא פליגי כרב חסדא ויש לומר דברה"י לא מני לאוקמי דאי הנוף למטה מג' לא הו'
פטור רבנן אע"ג דליכא ד' דכארעא סמיכתא היא ולי' למעלה מג' לא הו' מקום ד' דברה"י ר' דכרמלית היא אם רכב ארבע או מקום פטור
אם אינו רכב ד' ולרשב"א נראה דגרשות הרבים נמי משכחת לה למימר שדי נופו כתר עיקרו כגון שעיקרו פחות משלשה או גזוה ט'
ורבים מתפסים עליו דהו' רה"י ונופו עולה למעלה מג' דלרבי הו' נוף רשות הרבים שדינן ליה כתר עיקרו כי היכי שדינן ליה כתר עיקרו
לשיא רה"י ולרבנן לא הו' כרה"י והא דלא מוקי ליה אבין הכי (משום דרב חסדא לא בעי מקום ד' גס גרשות הרבים דמ"ש רב חסדא
נקט רשות היחיד משום דבעי לאשמעין אפילו גזוה מאה אמות משום דרה"י עולה עד לרקיע ואידי דנקט איהו רשות היחיד נקט נמי
במר רבי כרה"י כ"ע לא פליגי כ' ולמיא דמוקי לה אבין לקמן בלילן העומד כרבי חסדא הא דנקט ז' כל שהוא דהא אפי' כרובב ד' נמי פליגי
אומר רשב"א דנקט כל שהוא משום למעלה מי' דאי הו' רכב ד' הו' רה"י ולא הו' פטור רבנן (א) א"ל ר' יוסף גדיים בוקעין תחתיו אי סברי כר' יוסף
ב' יהודה בהזווק (לקמן ד' קא.) ואין נראה לר"י דמשמע דמשום רבותא דר' נקט לא ואומר ר"י דאי הו' נקט ז' סתמא הו' סלקא דעתך
דמיירי כרובב ארבע ועטמא דר' לאו משום שדי נופו כתר עיקרו אלא ה"א דסבר כרבי יוסף כר"י דנעץ קנה כרה"י ונראשו ערסקל להכי
נקט כל שהוא לאשמעין דטעמא דרבי משום שדי נופו כ' ורש"י שפירש סלון משום שדי נופו כתר עיקרו והו' כמותה כרשות הרבים ע"ג
מקום ד' שאי אפשר להעמידה דאי למטה מג' לא בעי רכב ד' לר"ע ולמעלה מג' לא הו' רה"י אם לא נעמיד בדבילה שמה וטח כלל הנוף:
א)

רב נסים גאון

פרק ראשון
אבל למעלה מעשרה דמיא
הכל פטור ולא ילפינן זורק
ממושיט. עיקרו בבישתי
בכור הורק וזו שתיין
בידו את הורק פטור
המחייב חייב. שכן הוה
עבור הלויים ב' עגלות זו
אחר זו כרה"י ע"ג עגלות זו
את הקרשים מו' לזו
אבל לא זורקין. ולפ"ז
היוצא אבות הסלאכות
ילפי' מהסלאכות המסכן
כמו שאמרו בסוף כהן
טובין אין יחיבן אלא על
הסלאכה שבידו בה היתה
בשטן וכו'. והיתה עבודת
היום בעגלות שמישיבין
את הקרשים ולא זורקין.
גם כן המושבית שבת
ממזוואא למזוואא שין
כדיוטא אחת חייב בהזווק
פטור. ועל העיקר הוה אמר
לא ילפינן זורק ממושיט.